

STADSBYGGNADS
KONTORET

ARBETSRAPPORT 2030:3

Strategiska avdelningen
FEBRUARI 2004

Befolkning och bostadsbyggande i Stockholm – prognos år 2030

S T O C K H O L M
2030

Förord

Med uppdrag från stadsbyggnadsnämnden har stadsbyggnadskontoret beskrivit hur en tillväxt i Stockholm med 150 000 invånare till år 2030 kan se ut, vilka infrastrukturinvesteringar som kan krävas och hur en socialt, ekonomiskt och ekologiskt hållbar stadsbebyggelse kan åstadkommas. Uppdraget redovisas i rapporten ”Vision Stockholm 2030 – en plattform för dialog om Stockholms utveckling”. Under arbetets gång har ett antal arbetsrapporter tagits fram.

Denna arbetsrapport handlar om vilka konsekvenser antagandet om att Stockholm kommer att växa med i genomsnitt 5 000 personer per år fram till 2030, får för boendetäthet och bostadsbyggande.

Stadsbyggnadskontoret har låtit stadens Utrednings- och statistikkontor göra en prognos för befolkningsutvecklingen fram till 2030 genom att anta tre alternativa utvecklingar för boendetäthet. De tre alternativen ger olika nivåer på behovet av nya bostäder.

I en kompletterande prognos har USK gjort en framskrivning av befolkningen i Inre respektive Yttre staden fram till år 2030. De har då använt sig av det alternativ som utgår från en oförändrad boendetäthet.

De två rapporterna med prognos för befolkningssammansättningen 2002–2030 har tagits fram av Jeanette Bandel och Christina Norrby på Utrednings- och Statistikkontoret. Prognosen har beställts av Berit Göransson på stadsbyggnadskontoret, som också svarar för introduktionen till rapporten.

Stockholm i februari 2004

Mats Perner
Projektledare för Stockholm 2030
Strategiska avdelningen

Innehåll

I	INTRODUKTION	5
	Stockholms invånareantal ökar	5
	Samband bostadsbyggande och befolkningsökning	5
	Är vi trångbodda?	5
	Ökning med 20 procent (80 000 nya bostäder)	6
	Hur tätt kommer vi att bo?	7
II	PROGNOS 2002–2030	9
	– tre alternativ med olika nivåer på bostadsbyggandet och boendetätheten	
	Inledning	9
	Resultat	9
	1 Befolkningsscenarier till år 2030	10
	2 Befolkningens åldersstruktur i alternativet med oförändrad boendetäthet	12
	3 Prognosantaganden	16
	4 Fruktsamhet	22
	5 Dödlighet	23
	6 Flyttningar	24
III	PROGNOS 2002–2030	27
	– Inre och Yttre staden	
	Inledning	27
	Resultat	27
	1 Befolkning och bostäder till år 2030	27
	2 Befolkningens åldersstruktur i Inre och Yttre staden	29

I INTRODUKTION

Stockholms invånareantal ökar

En fråga som behandlas i Stockholm 2030 är bland annat att om staden har tillräckliga resurser och beredskap för en utbyggnad av bostäder som kan klara en ökning av invånarantalet med ca 150 000 fram till år 2030. Det är en ökning jämfört med år 2000 med 20 procent, eller en genomsnittlig årlig ökning med 5 000 personer.

I ett längre perspektiv har Stockholmare ständigt blivit allt fler, med undantag för perioden 1960 till 1980. Från 1900-talets början till 1960 ökade folkmängden i staden kraftigt, därefter minskade den fram till 1980 då det vände uppåt igen. Takten i ökningen har varierat. Under 1980 talet ökade befolkningen med i genomsnitt 2 700 invånare per år och under 90-talet var den årliga befolkningsökningen 7 700 personer i genomsnitt. Under 2002 och 2003 har ökningen varit lägre och uppgått till en nivå av 3 200 respektive 3 600 personer per år.

USK:s befolkningsprognos 2003 till år 2012 innebär en genomsnittlig ökning med 7 100 personer per år.

Samband bostadsbyggande och befolkningsökning

Det är svårt att hitta tydliga samband mellan bostadsbyggande och befolkningsutveckling. Bostadsbyggandet har inte varit jämnt över åren utan varierat kraftigt.

Efter andra världskriget, under fyrtio- och femtiotalet, ökade stadens befolkningen kraftigt i takt med att staden byggdes ut. Under sextiotalet var det fortfarande en stor bostadsbrist men samtidigt som det byggdes mycket nytt var det många bostäder som revs. Ekonomin var god vilket innebar att många hade råd att efterfråga större bostäder och fler kunde bilda egna hushåll. Stadens befolkning minskade trots stor bostadsproduktion. Det innebar istället att utrymmesstandarden ökade kraftigt.

Det är viktigt att framhålla att det inte är bostadsbyggandet som styr befolkningsökningen, utan att det är den ekonomiska utvecklingen och vad som händer på arbetsmarknaden som avgör hur många som flyttar till Stockholm. En kraftig befolkningsökning under en längre period medför naturligtvis att behovet av nya bostäder blir större och det blir ett tryck på att öka byggandet. Staden har under lång tid haft höga ambitioner för bostadsbyggandet, ett byggande som ska befrämja tillväxt istället för att dämpa den.

Är vi trångbodda?

Hur trångt vi bor kan mätas som antal personer per lägenhet eller rumsenheter per person. En rumsenhet består av ett kök eller ett rum. Vi får anses ha en god genomsnittlig utrymmesstandard i staden, med mindre än två personer per lägenhet eller 1,88 rumsenheter per person. Dessa mått ger dock inte en fullständig bild över boendetätheten, eftersom den också beror på hur hushållen är sammansatta. Har vi många små hushåll konsumerar vi fler rumsenheter per person, av den enkla anledningen att vi bara behöver ett kök och ett vardagsrum per hushåll. I bostadsyta räknat kan vi konstatera att vi per person disponerar 40 kvadratmeter.

Vi har haft en kraftig befolkningsutveckling under 1990-talet som inte motsvarats av en lika hög bostadsproduktion. Detta har inneburit att boendetätheten har ökat, men endast marginellt räknat på hela befolkningen och hela bostadsbeståndet. Andra halvan av 80-talet och fram till i början av 1990-talet var boendetätheten som lägst.

Bostadsstandarden är dock ojämnt fördelad mellan olika stadsdelar. Innerstaden har högre utrymmesstandard än ytterstaden.

Små förändringar av den genomsnittliga boendetätheten betyder mycket för behovet av antal lägenheter. Med ett bostadsbestånd på 405 000 lägenheter (som vi hade år 2000) betyder varje ökning eller minskning av boendetätheten med 0,05 invånare/lgh plus eller minus 20 000 invånare vilket motsvarar 4 års befolkningsökning med den prognos vi antagit i 2030-projektet. Stadens stora bostadsbestånd kan således rymma både fler och färre invånare beroende på den ekonomiska utvecklingen samt sammansättningen av hushållen.

Bostadsbyggandet – antaganden och konsekvenser

Utrednings- och Statistikkontoret har i sin prognos från februari 2003 redovisat vilka nivåer på bostadsbyggandet som erfordras med tre alternativa antaganden om hur boendetätheten utvecklas till år 2030. Utgångspunkten i samtliga alternativ är att vi då uppnått en befolkning på 900 000 personer. USK utgår från ett förtätningsalternativ, ett med oförändrad boendetäthet och ett med en utglesning. Alternativet med förändrad boendetäthet ger ett nybyggnadsbehov av drygt 70 lägenheter eller i genomsnitt 2 400 per år.

Ökning med 20 procent (80 000 nya bostäder)

Stadsbyggnadskontoret har nedan gjort ett förenklat antagande som innebär att nybyggnadsbehovet blir ca 80 000 lägenheter med utgångspunkt från beståndet år 2000.

En ökning från 750 000 invånare år 2000 till 900 000 invånare år 2030 är en ökning med 20 procent. Motsvarande ökning av bostadsbeståndet

betyder ca 80 tusen nya lägenheter med bibehållen boendetäthet på 1,85 pers/lgh.

80 000 lgh på 30 år innebär ett genomsnittligt tillskott på nära 2 700 lägenheter per år, vilket är en högre nivå än vad vi haft de senaste decennierna.

Som en jämförelse kan nämnas att under perioden 1970 till 2000 har bostadsbeståndet ökat med i snitt 1 770 lägenheter per år eller 53 100 lgh. Nyproduktionen under samma period var dock betydligt högre och omfattande sammanlagt 76 500 nya lägenheter. Skillnaden mellan den sammanlagda nyproduktionen och tillskottet beror på rivningar och sammanslagningar av smålägenheter. Befolkningen under samma period minskade först fram till 1980 och ökade sedan igen. Nettoökningen i antal personer 1970 till 2000 blev endast drygt 5 000. Följden blev istället en kraftig ökning av utrymmesstandarden.

Hur tätt kommer vi att bo?

I staden bor ca 40 personer per hektar mark (år 2000). I innerstaden bor vi tätare; 78 per/ha och i ytterstaden endast 31 per/ha. Internationellt sett är inte detta särskilt tätt. Med antagen befolkningsutveckling skulle vi år 2030 komma upp till en genomsnittlig täthet av 48 personer/ha. Tabellen nedan bygger på antagandet att det tillkommande bostadsbyggandet kommer att fördelas mellan innerstad och ytterstad med 40 respektive 60 procent. Om befolkningstillväxten fördelas på samma sätt skulle det betyda att;

Område	Inv 2000 i tusental	Antal pers/ha	Ökning i tusen på 30 år	Inv 2030 i tusental	Antal pers/ha	Ökn av täthet (%)
Innerstad	277	79	60	337	95	17 (28%)
Ytterstad	473	31	90	563	37	6 (19%)
Staden	750	40	150	900	48	8 (20%)

Exempel på områden som motsvarar denna befolkningstäthet är i innerstaden S:t Görans församling och i ytterstaden Blackeberg, Kälvesta, eller Skärholmens församling.

II PROGNOSEN 2002–2030

– tre alternativ med olika nivåer på bostadsbyggandet och boendetätheten

Inledning

Utrednings- och statistikkontoret har fått uppdraget att göra en framskrivning av befolkningen till år 2030. Framskrivningen ska gälla hela staden och visa vilket bostadsbyggande som behövs om en målfolkmängd på ca 900 000 invånare kommer att bo i staden år 2030.

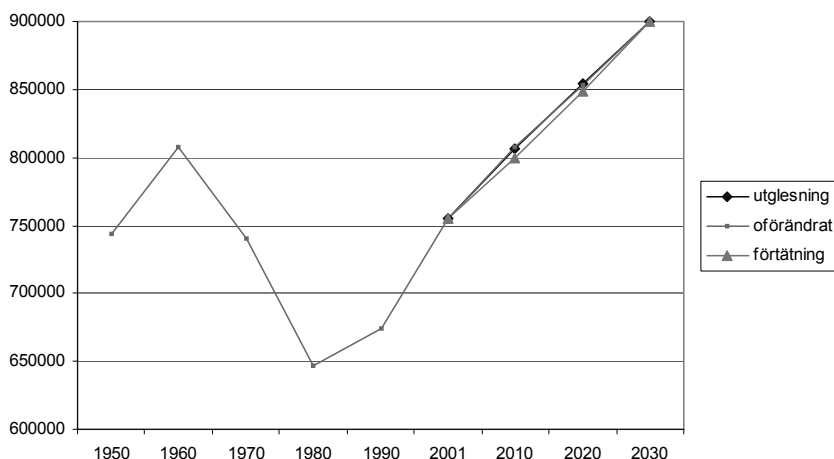
Avgörande i prognosen är antagandet om hur boendetätheten förändras i framtiden. Tre scenarier används för att illustrera inom vilket intervall det framtida bostadsbyggandet bör ligga om folkmängden år 2030 blir 900 000. Det första boendetäthetsalternativet visar på effekterna med en svag förtätning fram till år 2010 för att därefter varken öka eller minska. I det andra boendetäthetsalternativet antas en utglesning i bostadsbeståndet så att boendetätheten år 2030 ligger på 1990 års nivå. Det tredje alternativet är ett förtättningsalternativ med ökande boendetäthet under hela prognosperioden, så att man år 2030 bor lika tätt som i mitten på 1970-talet.

De tre alternativen kan tänkas spegla tre olika konjunkturscenarier där utglesningsalternativet speglar ett genomsnittligt gott ekonomiskt läge då invånarna har råd att bo glesare och att det efterfrågas fler bostäder och det är lönsamt att bygga bostäder. Alternativet med oförändrad boendetäthet är ett mellanting mellan de två övriga där det tredje alternativet avser en genomsnittligt sämre ekonomisk utveckling där invånarna fortsätter att tränga ihop sig och bostadsproduktionen är lägre än i de övriga alternativen.

Antagandena om boendetäthet görs efter lägenheternas ålder och hustyp. Aldern delas in efter om bostäderna byggts före 1931, därefter i tioårsperioder varvid den sista blir 2021–2030. Hustyp avser småhus, flerbostadshus med bostadsrätt respektive flerbostadshus med hyresrätt.

Resultat

Hur totalbefolkningen kan tänkas förändras fram till år 2030 visas nedan med de tre olika scenarierna. Scenarierna illustrerar tre alternativ för boendetäthetens utveckling och att folkmängden i alla tre alternativen uppgår till 900 000 personer år 2030 dvs. en befolkningsökning med 145 000 personer på 29 år. I det första boendetäthetsalternativet antas en svag förtätning till år 2010 och att boendetätheten därefter varken ökar eller minskar. Det andra boendetäthetsalternativet vi-

Figur 1 Befolkningsutveckling i Stockholm 1950–2001 och prognos till 2030

sar på effekterna av en utglesning i bostadsbeståndet så att boendetätheten år 2030 ligger på 1990 års nivå. Det tredje alternativet är ett förtätningalternativ med ökad boendetäthet under hela prognosperioden, så att man år 2030 bor lika tätt som i mitten på 1970-talet (fig 1).

1 Befolkningsscenarier till år 2030

Befolkningsutvecklingen blir i stort sett densamma i de tre prognosalternativen, som alla har slutpunkt i målfolkvärdet 900 000. Vi har antagit att bostadsbyggandet följer de aktuella planerna under de närmaste åren, fram t o m år 2004. Därefter sker en successiv anpassning för de olika alternativens långsiktiga trend.

I alternativet med oförändrad boendetäthet sker en jämn befolkningsökning under hela perioden. År 2010 uppgår befolkningen till 807 000 och år 2020 till 854 000 (tabell 1).

Befolkningsökningen i utglesningsalternativet liknar det första alternativet under hela prognosperioden.

Tabell 1 Alternativ oförändrad boendetäthet

	Befolkning				Bostäder			
	Totalt	Förändring			Totalt	Ny-byggnad	Årlig ökning under 5-års perioden	Boendetäthet
Totalt	Totalt	I beståndet byggd -2001	I ny-byggnad					
2001	754948				406300			0,533
2005	777900	23000	-1800	24900	418000	11700	2940	0,535
2010	807400	52500	1100	51400	430500	24200	2500	0,537
2015	830200	75300	300	74900	442000	35700	2290	0,537
2020	853800	98900	0	99000	453400	47100	2290	0,537
2025	877300	122400	0	122400	464900	58600	2290	0,537
2030	900000	145000	-1200	146300	476300	70000	2290	0,537

Förtätningalternativet innebär något lägre befolkningsökning än de andra alternativen i början på prognosperioden. Fram till 2010 ökar befolkningen till 800 000 invånare. 2020 uppgår den till 849 000 för att landa på 900 000 år 2030.

Under förutsättning att boendetätheten ökar svagt till 2010 och därefter är konstant kommer det att finnas behov av 70 000 nya bostäder under prognosperioden, dvs. i genomsnitt 2400 bostäder per år. Antaganden om bostadsbyggandet anpassas till vad som är projekterat de närmaste åren och är därför högre i början av prognosperioden.

År 2030 antas att i genomsnitt 2,09 personer bor i varje nybyggd bostad. Motsvarande för beståndet som byggts fram till och med 2001 antas bli 1,86 personer per bostad år 2030 dvs. samma som år 2001.

Befolkningen ökar snabbare i början av perioden beroende dels på att bostadsproduktionen är högre dels på att boendetätheten beräknas öka fram till 2010. Befolkningen i det befintliga bostadsbeståndet är i stort sett oförändrad under hela prognosperioden och hela befolkningsökningen ryms i de drygt 70 000 nya bostäderna.

De nya bostäderna antas i alla alternativ fördelas med 55 procent bostadsrätter, 30 procent hyresrätter, 10 procent ungdomsbostäder (studentrum) och 5 procent småhus. Genomsnittstorleken på de nya bostäderna är 3,8 rumsenheter dvs. knappt 3 rok. I det befintliga beståndet är genomsnittstorleken 3,5 rumsenheter

I ekonomiskt goda tider då folk strävar efter att öka sitt bostadsutrymme, måste det byggas 99 000 bostäder för att Stockholms befolkning ska uppgå till 900 000 personer år 2030. Det är i genomsnitt 3400 lägenheter per år under prognosperioden (tabell 2).

År 2030 antas att i genomsnitt 1,94 personer bor i varje nybyggd bostad. Motsvarande för beståndet som byggts fram till och med 2001 antas bli 1,74 personer per bostad år 2030 mot 1,86 år 2001.

Tabell 2 Alternativ utglesning, minskning av boendetätheten

	Befolkning				Bostäder			
	Totalt	Förändring			Totalt	Nybyggd	Årlig ökning under 5-års perioden	Boendetäthet
Totalt		I beståndet byggd -2001	I nybyggnad					
2001	754948				406300			0,533
2005	777400	22500	-4600	27100	419100	12800	3200	0,532
2010	806100	51200	-9400	60600	434900	28600	3160	0,53
2015	829800	74900	-17900	92900	452500	46200	3520	0,525
2020	854400	99500	-28700	128200	470100	63800	3520	0,52
2025	877800	122800	-35000	157900	487700	81400	3520	0,515
2030	900000	145000	-47000	192100	505300	99000	3520	0,51

Tabell 3 Alternativ förtätning, ökning av boendetätheten

	Befolkning				Bostäder			
	Totalt	Förändring			Totalt	Ny-byggnad	Årlig ökning under 5-års perioden	Boendetäthet
		Totalt	I beståndet byggd -2001	I ny-byggnad				
2001	754948				406300			0,533
2005	776100	21100	1300	19800	415500	9200	2310	0,537
2010	799700	44800	9600	35200	422700	16400	1440	0,542
2015	823800	68900	18700	50200	429600	23300	1380	0,549
2020	849100	94100	29100	65000	436500	30200	1380	0,556
2025	874800	119900	39400	80500	443400	37100	1380	0,563
2030	900000	145000	49500	95500	450300	44000	1380	0,57

Befolkningen ökar snabbare i början av perioden beroende på att minskningen av boendetätheten antas vara lägre fram till 2010 än under den återstående tiden av prognosperioden. Befolkningen i det befintliga bostadsbeståndet minskar successivt.

I en svag ekonomi väntar folk med att skaffa en större bostad när t ex familjen växer. I förtätningalternativet antas att Stockholms befolkning år 2030 åter bor lika tätt som i mitten på 70-talet. Med en befolkningsökning på 52 000 personer i dagens bostadsbestånd behövs endast ett nyttillskott på 44 000 bostäder för att Stockholms befolkning ska växa till 900 000 år 2030, dvs i genomsnitt 1500 bostäder per år (tabell 3).

År 2030 antas att i genomsnitt 2,17 personer bor i varje nybyggd bostad. Motsvarande för beståndet som byggts fram till och med 2001 antas bli 1,98 personer per bostad år 2030 mot 1,86 år 2001.

Ökningen av boendetätheten antas vara lägre fram till 2010 än under övriga prognosperioden samtidigt som fler bostäder byggs. Detta gör att befolkningsökningen är jämnt fördelad över alla prognosåren. Två tredjedelar av befolkningsökningen tillskrivs nyproduktionen, medan en tredjedel beror på förtätning i beståndet som byggts fram till 2001.

2 Befolkningens åldersstruktur i alternativet med oförändrad boendetäthet

En del av befolkningsökningen härrör från födelseöverskott. Detta bestäms både av fruktsamheten, dödligheten och av åldersstrukturen. Många i fruktig ålder och få gamla ger stort födelseöverskott, medan få unga och många gamla ger lågt eller negativt födelseöverskott.

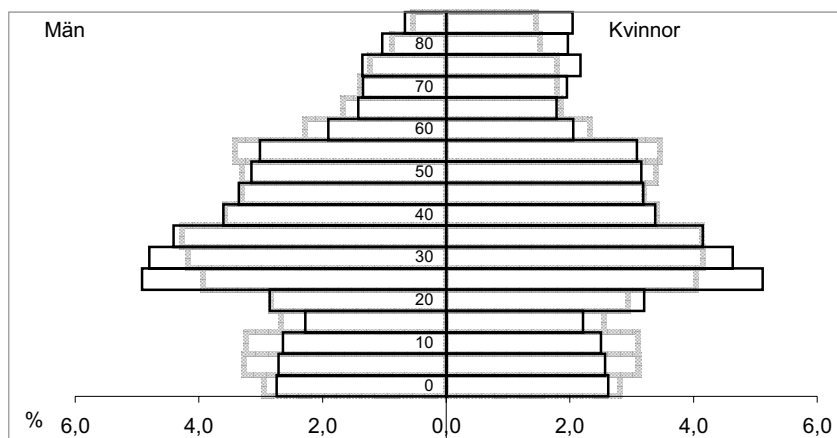
Stockholms befolkningsutveckling och jämförelse med länet

Stockholm har i dag en ung ”vuxen” befolkning med många personer i fruktig ålder. Det stora antalet personer kring 30-årsåldern härrör från 90-talets stora inflyttning av unga människor. Invånarna som är

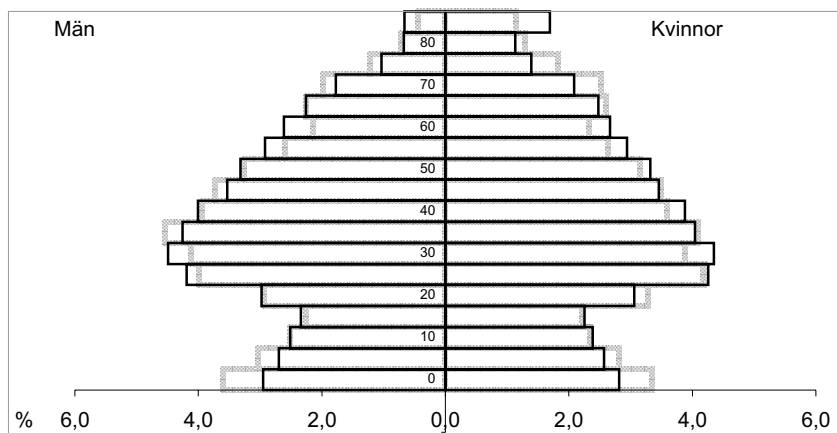
äldre än 55 år är förhållandevis få till antalet. Värt att notera är att de kvinnliga pensionärerna är betydligt fler än de manliga (fig 2).

Den unga befolkningen mellan 20–39 år utgör en större del av Stockholms befolkning än av länets. Det är också en större andel äldre pensionärer i Stockholm än i länet. Barnen är få i jämförelse med länet, skillnaden är större för skolbarnen än för förskolebarnen, vilket beror på att barnfamiljerna ofta, innan barnen nått skolåldern, söker sig till större bostäder utanför Stockholm. Trots att inflyttningen antas vara lägre i prognosen än under 90-talet bidrar den till att det fortsatt blir många invånare i fruktsam ålder och antalet födda ökar medan antalet äldre pensionärer minskar.

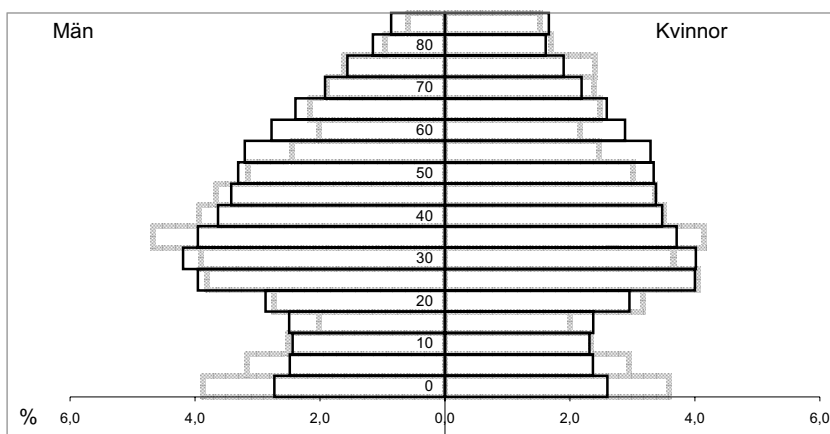
Fram till 2015 har antalet förskolebarn ökat med ca 9 000 barn och grundskolebarnen med ca 5 000 barn. De yngre pensionärerna är nu 18 000 fler till antalet men de äldre är 9 000 färre (fig 3).

Figur 2 Åldersstruktur 2001 (skuggad pyramid=länet)

Figur 3 Åldersstruktur 2015 (skuggad pyramid=länet)

Figur 4 Åldersstruktur 2030 (skuggad pyramid=länet)

Fortfarande utgör de unga mellan 20 och 39 år en större del av Stockholms befolkning än de utgör av länets, men skillnaden har minskat. Den höga nivån på barnafödandet har medfört att andelen barn 10–15 år nu är lika stor i Stockholm som i länet. De allra äldsta över 80 år är fortfarande många i Stockholm jämfört med länet. Pensionärerna i övrigt är en mindre andel av stadens befolkning än av länets.

Antagandet om minskad inflyttning innebär att invånarna i fruktsam ålder nu börjar minska och därmed upphör också ökningen av antalet barn.

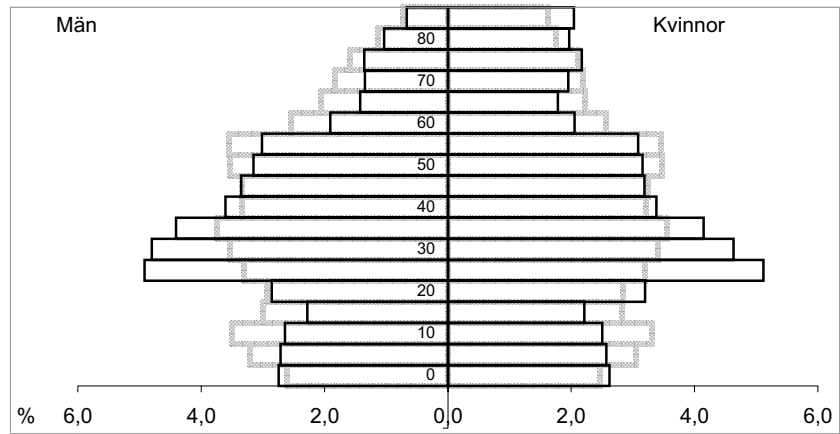
Den största förändringen som befolkningen i Stockholm genomgår är att invånarna blir ett år äldre varje år. Det innebär en ökning både av befolkningen 45–64 år och av de yngre pensionärerna. Den förra gruppen ökar från 173 000 år 2001 till 230 000 år 2030, medan de yngre pensionärerna ökar från 75 000 till 113 000. Antalet äldre över 80 år ökar återigen jämfört med år 2015 (fig 4).

År 2001 hade Stockholm en mindre andel ”äldre” vuxna upp till 64 år jämfört med länet. År 2030 är det tvärtom.

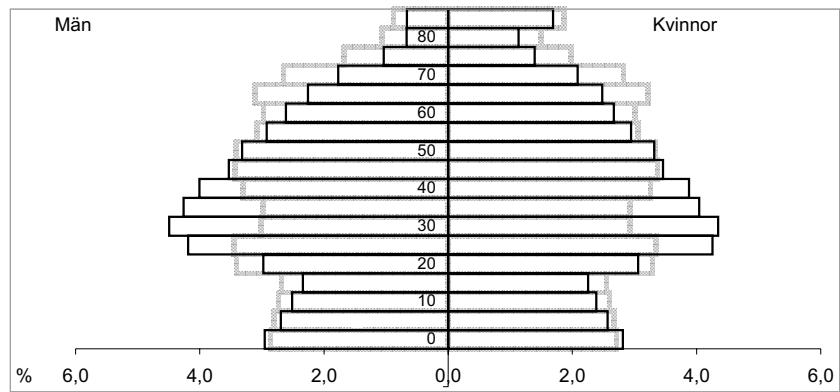
Stockholms befolkningsutveckling, jämförelse med rikets

I figur 5 ser vi att Stockholms åldersstruktur är speciell i jämförelse med rikets. Rikets pyramid bestäms i högre grad av hur många barn som fötts varje år, medan Stockholms pyramid mer bestäms av nivån på in- och utflyttningen. Här blir det ännu tydligare än i jämförelsen med länet hur många unga människor som sökte sig till huvudstadsregionen och framförallt Stockholm under 90-talet.

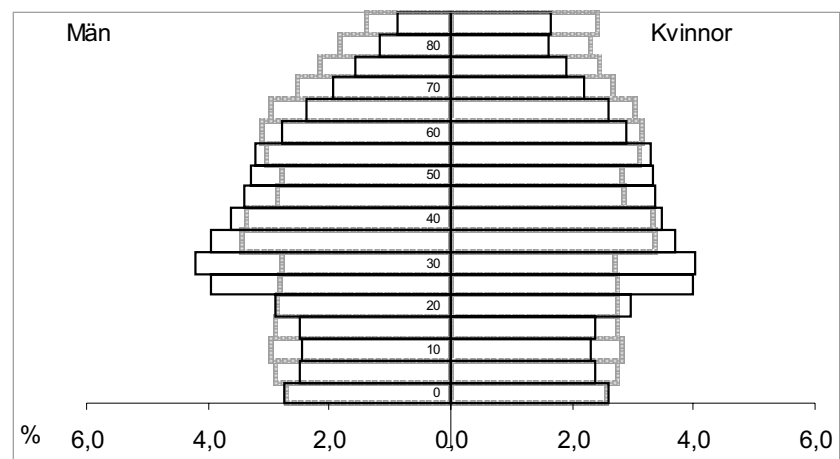
Trots att andelen invånare i fruktsam ålder i riket är lägre än i Stockholm så finns i riket en större andel barn. Slutsatsen är att familjestrukturen är annorlunda i riket, kvinnorna föder barn tidigare och fler barn.

Figur 5 Åldersstruktur 2001 (skuggad pyramid = riket)

Figur 6 Åldersstruktur 2015 (skuggad pyramid=riket)

Figur 7 Åldersstruktur 2030 (skuggad pyramid=riket)

Andelen unga pensionärer är större i riket än i Stockholm, medan andelen äldre över 80 år är större i Stockholm. Det är kvinnorna som överväger. De som nu är 80 år och äldre kom till Stockholm i den stora inflyttningsvågen på 30- och 40-talet.

Stockholm har fortfarande en större andel ”unga” vuxna, men skillnaden när det gäller befolkningen 25–30 år har minskat, vilket beror på en dämpad inflyttning. Andelen yngre pensionärer är fortfarande mindre i Stockholm. 40-talisterna utgör en mindre andel av Stockholms befolkning än av rikets. Andelen invånare över 80 år är nu mindre i Stockholm än i riket, vilket den inte var år 2001 (fig 6).

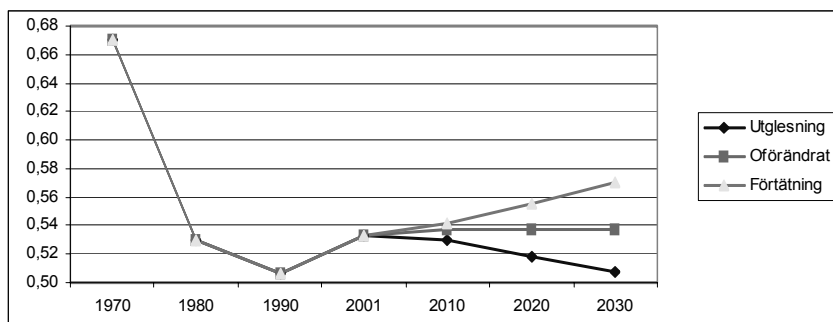
År 2030 är andelen ”unga” vuxna fortfarande större i Stockholm än i riket. De som nu är mellan 45 och 55 år överväger i Stockholm och det var de som flyttade in på 90-talet och i början på 2000-talet. Invånarna över 60 år är nu en betydligt mindre andel i Stockholm än i riket (fig 7).

Fortfarande är andelen barn större i riket än i Stockholm, men när det gäller förskolebarnen så har dessa utgjort en lika stor andel av Stockholms befolkning som av rikets under hela prognosperioden, medan det för skolbarnen varit tvärtom. Detta beror på att en stor del av barnfamiljerna flyttar från Stockholm, främst till länet, innan barnen nått skolåldern.

3 Prognosantaganden

Boendetäthet totalt

I det befintliga bostadsbeståndet har det tidigare skett en utglesning, dvs. antalet boende per rum har minskat. 1970 bodde det 0,67 personer per rumsenhet (t ex räknas 2 rok som 3 rumsenheter då köket medräknas). 1980 och 1990 bodde det 0,53 resp. 0,51 personer per rumsenhet. När man under 1990-talet började bo tätare igen ökade boendetätheten långsamt och 2001 låg den på drygt 0,53 personer per rumsenhet. Förtätningen har varit större i Inre staden än i Yttre staden (fig 8).

Figur 8 Boendetäthet, (boende per rumsenhet) genomsnitt för Stockholms bostäder, faktisk och för prognosalternativen

Boendetätheten i diagrammet nedan härrör från olika källor. Uppgifterna från 1970–1990 har hämtats från FOB: arna medan värdet år 2001 baseras på en samkörning av FOB–85 och det nybyggnadsregister som USK upprättat åt Stadsbyggnadskontoret.

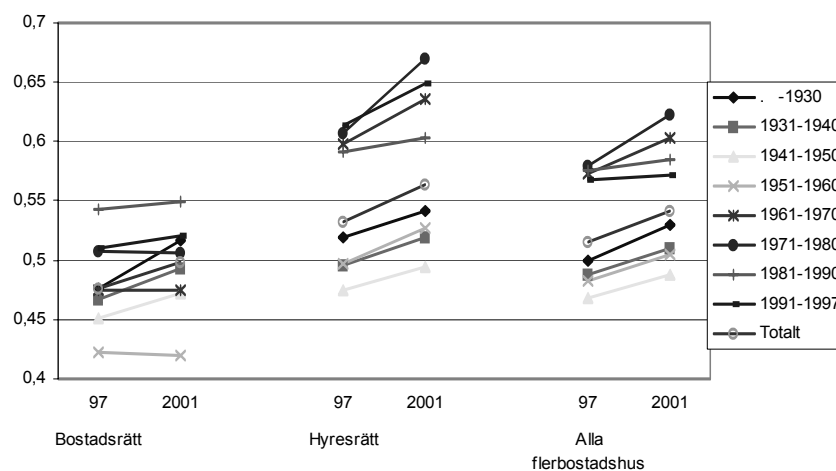
I prognosalternativen eftersträvar vi en rimlig spridning av boendetätheterna. Vad som är mest rimligt avgörs av ekonomin, och man kan säga att de tre alternativen speglar olika ekonomiska utvecklingar. 1990 var det goda tider och folk hade råd att bo i rymliga bostäder. Därför lägger vi boendetätheten i utglesningsalternativet på 1990 års nivå.

Om vi går längre tillbaka, till 60-talet med mycket höga boendetätheter, så speglar detta en annorlunda familjestruktur än dagens, med fler barnfamiljer och fler barn per familj. Familjestrukturen i framtiden kommer troligtvis inte att likna 60-talets. Trots en sämre ekonomisk utveckling då efterfrågan på större bostäder minskar är det långt kvar till att Stockholmarna kommer att bo lika tätt som på 60-talet, så vi väljer att i förtätningsalternativet stanna vid vad som gällde under mitten av 70-talet.

Alternativet med oförändrad boendetäthet kan sägas vara ett mellanting mellan de två övriga.

Utveckling 1997–2001 i bostadsbeståndet byggt fram till 2001

En studie av data från fastighetsregistret åren 1997 och 2001 visar boendetäthetsutvecklingen i hus av olika åldrar (fig 9).

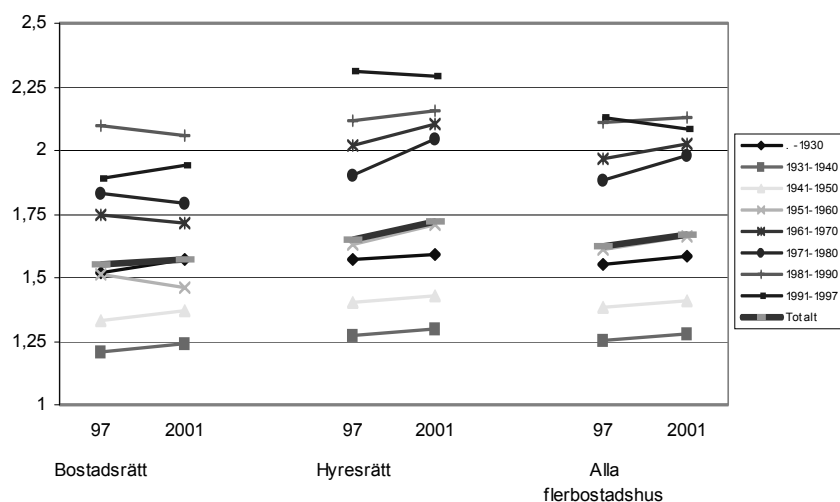

Figur 9 Boendetäthet, (boende per rumsenhet) 1997 och 2001*. Flerbostadshus.

* För bostäderna byggda efter 1990 gäller att boendetätheten 1997 beräknas på bostäder byggda 1990–1997, medan boendetätheten 2001 beräknas för bostäder byggda 1991–2001.

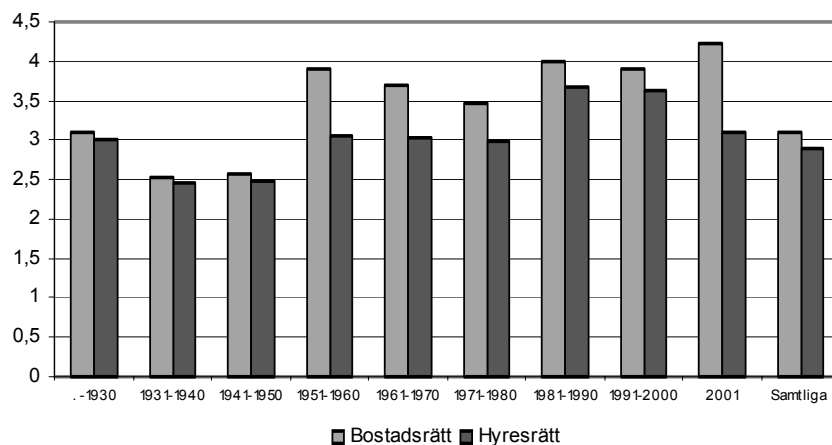
Vi ser att man bor tätast i miljonprogrammets hyresrätter och i nybyggda hyresrätter och glesast i det som byggdes under 30-, 40- och 50-talet. För nästan alla byggperioder gäller att man bor tätare i hyresrätt än i bostadsrätt. Hur tät man bor i varje lägenhet beror naturligtvis av storleken och upplåtelseformen, men också av läget, åldern på bostaden samt åldern på de boende och om man har barn eller inte. I de stora lägenheterna bor ofta barnfamiljer. Vanligt är också att föräldrarna bor kvar då barnen är utflugna eftersom boendekostnaderna i gamla bostäder är lägre än i nya.

Tittar vi på antalet boende per lägenhet så minskar skillnaderna i täthet mellan bostadsrätt och hyresrätt (fig 10). En förklaring är att bostadsrätterna är större än hyresrätterna, oberoende av när de är byggda och om de ligger i Inre eller Yttre staden. Trots detta bor det något fler per lägenhet i hyresrätter än i bostadsrätter. Detta förklarar de stora skillnaderna i boendetäthet, mätt i boende per rumsenhet, mellan bostadsrätt och hyresrätt (fig 11 och 12).

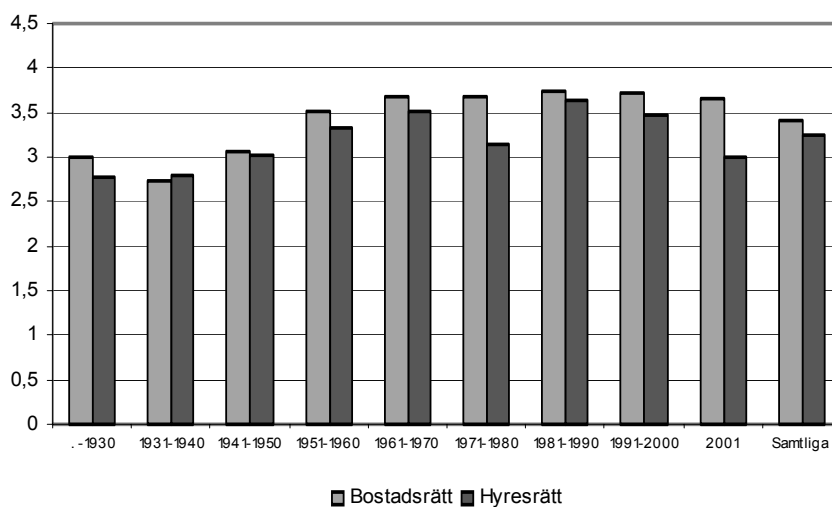

Figur 10 Boendetäthet, (boende per lägenhet) 1997 och 2001*. Flerbostadshus.

* För bostäderna byggda efter 1990 gäller att boende per lägenhet 1997 beräknas på bostäder byggda 1990–1997, medan boende per lägenhet 2001 beräknas för bostäder byggda 1991–2001.

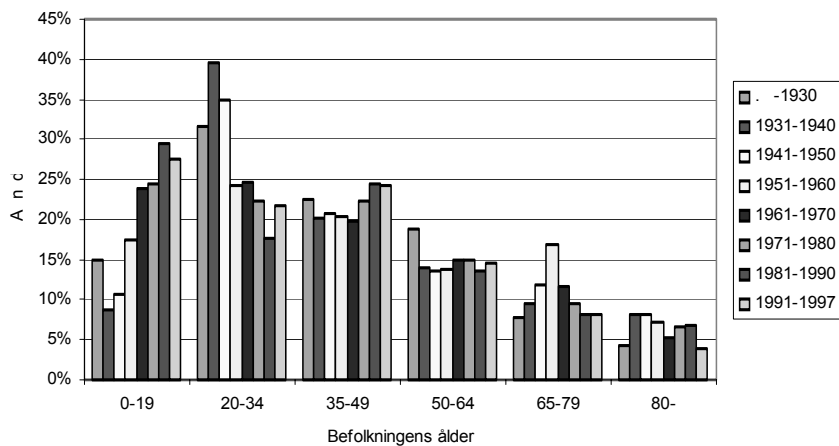
Figur 11 Lägenhetsstorlek räknat i rumsenheter, kök medräknat. Flerbo stadshus i Inre staden

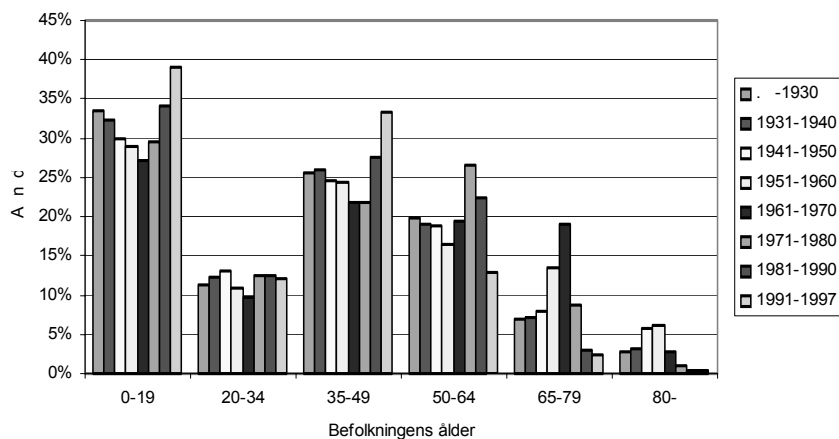
Figur 12 Lägenhetsstorlek räknat i rumsenheter, kök medräknat. Flerbo stadshus i Yttre staden

Befolkningens åldersstruktur i bostäder byggda under olika tidsperioder

I det allra äldsta bostadsbeståndet byggt före 1931 håller det på att ske en generationsväxling, där är andelen äldre lägre och andelen barn högre än i bestånden byggda på 30- och 40-talet. För småhusen sker generationsväxlingen tidigare än i flerbostadshusen. I det näst äldsta beståndet kan vi alltså inom den närmaste framtiden förvänta oss en förtätning pga. generationsskiftet. På längre sikt, om 10–20 år, kan man anta att ett generationsskifte sker i beståndet byggt 1951–1960 (fig 13 och 14).

Figur 13 Andel boende i flerbostadshus efter befolkningens ålder i olika byggnadsperioder. Befolkning 1997.

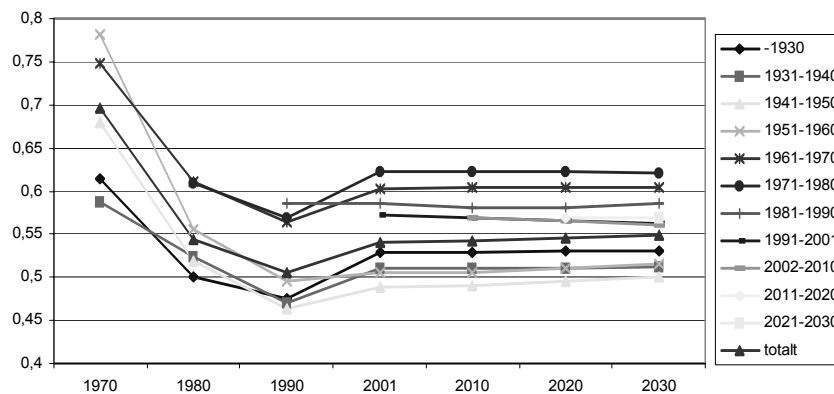

Figur 14 Andel boende i småhus efter befolkningens ålder i olika byggnadsperioder. Befolkning 1997.

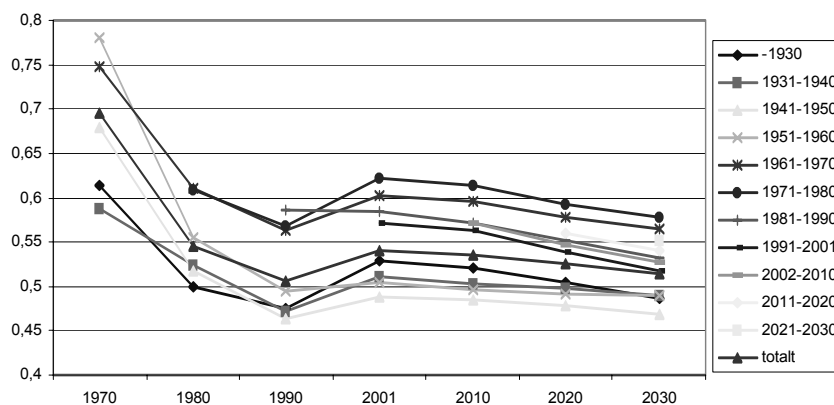
Boendetätheter i prognosalternativen

Ur erfarenheterna ovan drar vi slutsatsen att det är viktigt att räkna med måttet boende per rumsenhet och olika boendetätheter för bostäder av olika husstyp, dvs. småhus resp. flerbostadshus samt husens ålder och upplåtelseform.

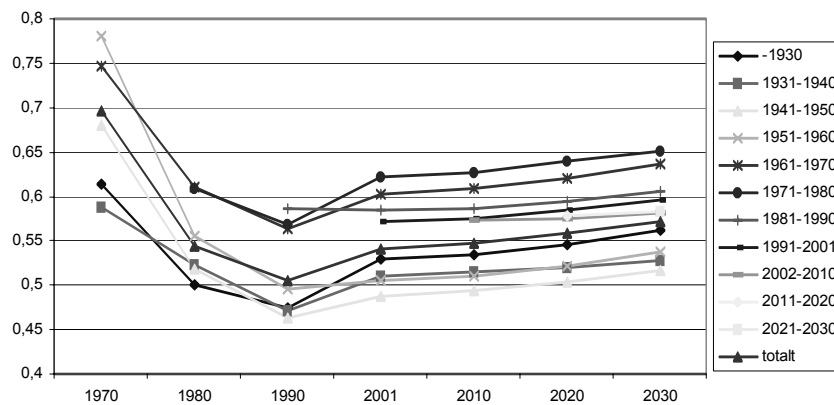
Följande tre antaganden om boendetätheter för flerbostadshus har använts i de olika prognosalternativen (fig 15, 16 och 17).

Figur 15 Boendetäthet (boende per rumsenhet) i flerbostadshus 1970–2030 enligt alt oförändrat.

Figur 16 Boendetäthet (boende per rumsenhet) i flerbostadshus 1970–2030 enl alt utglesning

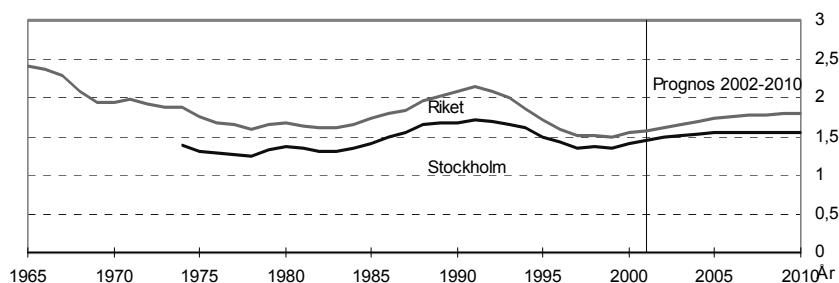

Figur 17 Boendetäthet (boende per rumsenhet) i flerbostadshus 1970–2030 enl alt förtätning

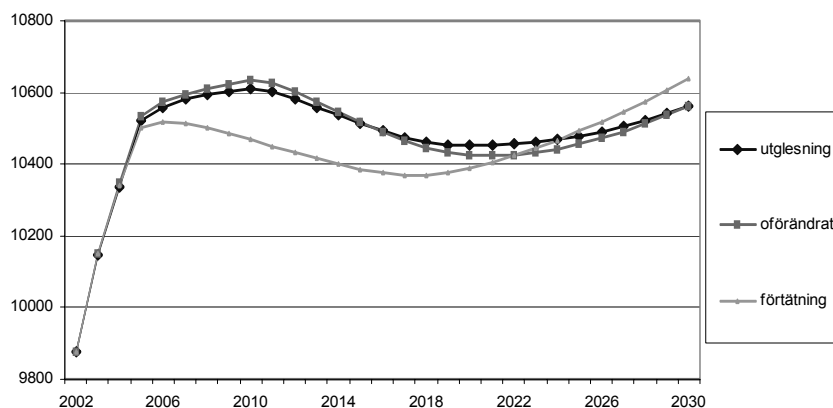
4 Fruktsamhet

Stora svängningar skedde i fruktsamheten under 1980- och 90-talen. Under 80-talet ökade fruktsamheten och den nådde sitt högsta värde 1992 då det föddes drygt 9 800 barn i Stockholm vilket motsvarade en fruktsamhet på 1,7 barn per kvinna. Sedan dess minskade antalet nyfödda till 8 500 år 1997 varefter antalet födda på nytt började öka. År 2001 föddes 9 563 barn vilket motsvarar en fruktsamhet på 1,44 barn per kvinna. Fruktsamheten i staden brukar följa utvecklingen i riket men på en lägre nivå. Men nedgången i fruktsamhet var större i riket än i Stockholm (fig 18).

Man kan då fråga sig om kvinnorna, liksom tidigare generationer, kommer att ta igen sitt uppskjutna barnafödande. SCB anger att kvinnor födda under perioden 1925–1950 har fött omkring två barn i genomsnitt men antar att kvinnor i framtiden endast kommer att få 1,8 barn i genomsnitt i riket. I USK: s Prognos 02 antas att fruktsamheten ökar till 1,55 barn per kvinna till år 2005 och därefter ligger kvar på den nivån. Det motsvarar SCB: s långsiktiga antagande om en fruktsamhet på 1.8 barn per kvinna i riket.

Figur 18 Antal barn per kvinna

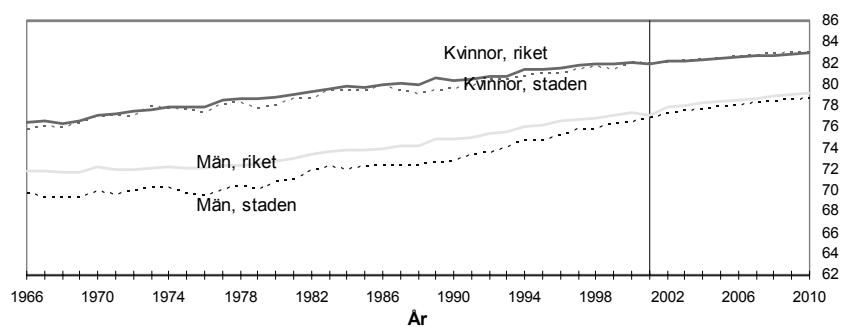

Figur 19 Antalet födda 2002–2030 i de tre prognosalternativen.

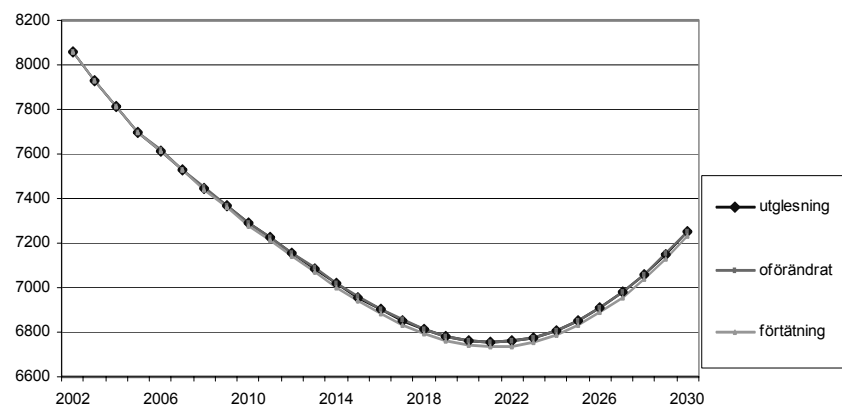
Under de första åren stiger antalet födda kraftigt. Detta beror dels på ökad fruktsamhet dels på att inflyttningen antas vara större under de första prognosåren. Efter 2005 antas att fruktsamheten är konstant under resten av prognosperioden. Det innebär att nivån på antalet födda bestäms av inflyttningen av personer i fruktsam ålder. Inflyttningen är från början lägst i förtätningsoptionen, därför blir antalet födda också lägre än i de övriga alternativen. De sista fem prognosåren har befolkningen i förtätningsoptionen hunnit ikapp befolkningen i de övriga alternativen, därför ökar också antalet födda (fig 19).

5 Dödlighet

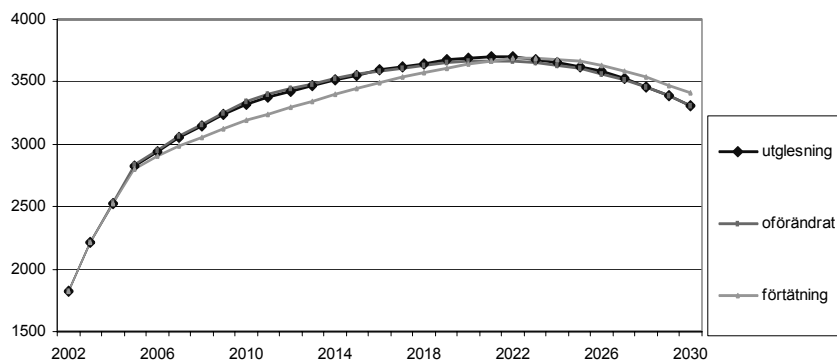
Dödligheten minskar för varje år och medellivslängden ökar på grund av befolkningens förbättrade hälsa. Stadens män har något kortare medellivslängd än genomsnittet för män i riket. Den främsta förklaringen till skillnaderna är att andelen ensamstående är högre i Stockholm än i riket och att ensamstående har högre dödlighet i hjärt- och kärlsjukdomar. Medellivslängden för män i staden är ett kvarts år kortare än för männen i riket. För kvinnorna finns ingen skillnad mellan

Figur 20 Medellivslängd i staden och riket efter kön

Figur 21 Antalet döda 2002–2030 i de tre prognosalternativen

Figur 22 Födelsenetto 2002–2030 i de tre prognosalternativen

staden och riket. År 2001 var medellivslängden 76,8 år för män och 82,0 år för kvinnor i Stockholm. Livslängden har ökat i snabbare takt i Stockholm än i riket och skillnaden mellan staden och riket är nu mycket liten (fig 20).

Antalet döda sjunker hela tiden fram till 2021 och ökar sedan. Skillnaden i antalet döda för de tre alternativen är nästan obefintlig, eftersom antalet äldre påverkas mycket lite på 30 års sikt av bostadsbyggande och flyttningsrörelser (fig 21).

6 Flyttningar

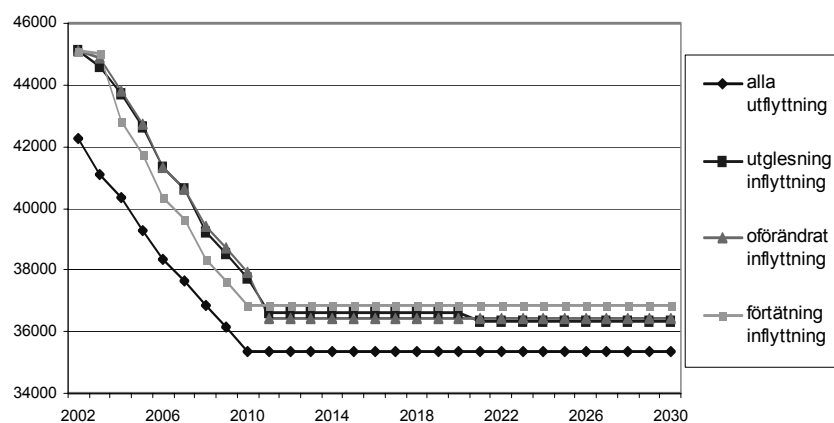
Flyttningsrörelserna i Stockholm är omfattande. År 2001 flyttade 46 400 personer till staden och 43 400 flyttade från staden. Nettotillskottet av flyttningarna blev därmed 3000 fler invånare i Stockholm. Merparten av dessa var mellan tjugo och trettio år gamla. Befolkningens omflyttning leder till att färre förskolebarn flyttar till staden än från staden. Inom staden är omflyttningen omfattande. Ca 70 000 stockholmare byter bostad i staden under ett år. Dessa flyttningar är oftast lokala så att de som bor i t ex Västerort flyttar inom Västerort osv.

Under 1980-talet var flyttningstillskottet till staden 3 600 personer årligen i genomsnitt och under 1990-talet var motsvarande tillskott 7 000 personer per år. Av nettotillskottet år 2001 på 3 000 flyttare kom 3 000 från övriga län i riket och 4 500 från utlandet medan flyttningsutbytet mot övriga kommuner i Stockholms län var negativt, dvs. 4 500 fler invånare flyttade från Stockholm till övriga länet än vice versa. Av det totala nettotillskottet av flyttare hade 4 600 personer utländsk bakgrund.

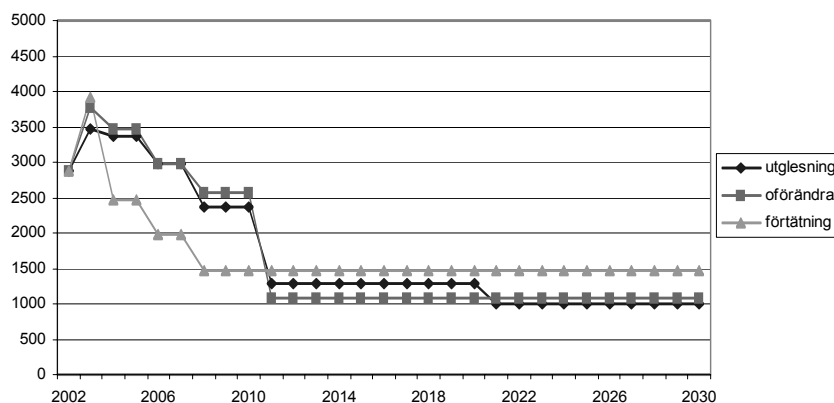
De fyra senaste åren har utflyttningen från Stockholm till övriga länet ökat medan inflyttningen har börjat minska från den tidigare höga nivå. Resultatet har varit en ökad nettoutflyttning av stockholmare till andra kommuner i länet. Men under 2002 har trenden brutits och nettoutflyttningen blev mindre än 2001.

I början av prognosperioden antas en större inflyttning, men också en större utflyttning, än i slutet på perioden. Skillnaden mellan in- och utflyttning är större fram till 2010 än efter (fig 23).

Flyttningstillskottet beror till stor del på byggandet av nya bostäder. I alternativet oförändrad boendetäthet och förtätning är bostadsbyggandet störst under de första åren och då är också flyttningstillskottet högre än under de följande åren. I utglesningsalternativet är bostadsbyggandet mer jämnt fördelat under alla prognosår (fig 24). Bostadsbyggandet under de sista 10 åren bidrar dock inte till ett flyttningsöverskott på grund av befolkningens efterfrågan på nya och större bostäder. En stor del av befolkningsökningen efter 2010 utgörs av födelseöverskottet i alla tre alternativet (fig 22).

Figur 23 Antaganden om in- och utflyttning för de olika prognosalternativen 2002–2030.

Figur 24 Flyttningsöverskott i de olika prognosalternativen 2002–2030

III PROGNOSEN 2002–2030 – Inre och Yttre staden

Inledning

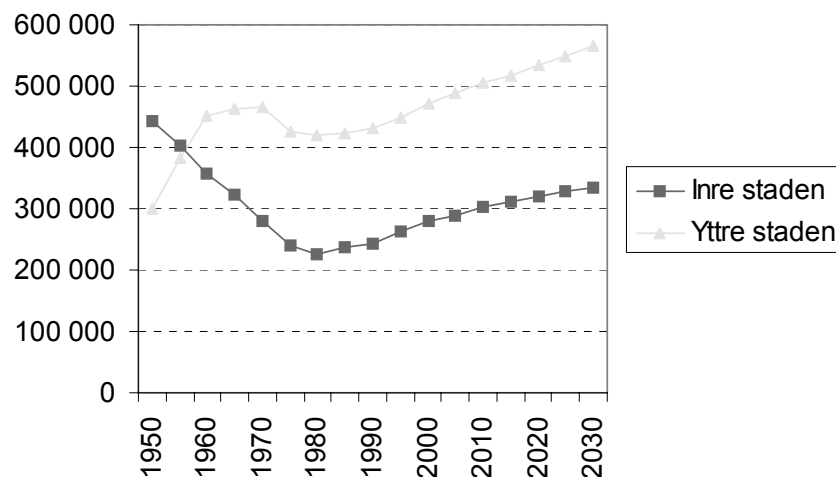
Utrednings- och statistikkontoret redovisar nedan en framskrivning av befolkningen i Inre staden och Yttre staden. En framskrivning har tidigare gjorts för hela staden till år 2030 och den nu redovisade framskrivningen är en nedbrytning av denna för de två delarna av staden. Prognosen ska avse mittenalternativet för boendetätheten som beskriver en oförändrad boendetäthet under prognosperioden och målfolk-mängden för hela staden är 900 000 invånare år 2030.

Resultat

1 Befolkning och bostäder till år 2030

Vi har antagit att bostadsbyggandet följer de aktuella planerna under de närmaste åren, fram till år 2004. Därefter sker en successiv anpassning för de olika alternativens långsiktiga trend (fig 1).

Folkmängden i Inre staden ökar från 278 800 till 334 800 invånare mellan 2001 och 2030. Det är en ökning med 56 000 personer, i genomsnitt 1 900 personer per år. Folkmängden i det befintliga bostadsbeståndet är i stort sett oförändrad under hela prognosperioden och hela folkökningen ryms i de nya bostäderna (tabell 1).

Figur 1 Befolkningsutveckling i Inre och Yttre staden 1950–2001 och prognos till 2030

I Inre staden kommer det att finnas ett behov av 28 000 nya bostäder under prognosperioden, d.v.s. i genomsnitt ca 1 000 bostäder per år. Antaganden om bostadsbyggandet anpassas till vad som är projekterat de närmaste åren och är därför högre i början av prognosperioden.

År 2030 antas att i genomsnitt 2,09 personer bor i varje nybyggd bostad. Motsvarande för beståndet som byggts fram till och med 2001 antas bli 1,6 personer per bostad år 2030 dvs samma som år 2001. Boendetätheten i hela beståndet blir 1,66 boende per lägenhet år 2030 eller 0,51 boende per rumsenhet. Boendetätheten är lägre i Inre staden jämfört med Yttre staden.

De nya bostäderna antas för hela staden fördelas med 55 procent bostadsrätter, 30 procent hyresrätter, 10 procent ungdomsbostäder (studentrum) och 5 procent småhus. 40 procent av bostäderna kommer att byggas i Inre staden och 60 procent i Yttre staden. Småhusen ligger helt i Yttre staden. Genomsnittsstorleken på de nya bostäderna är 3,8 rumsenheter dvs. knappt 3 rok. I det befintliga beståndet är genomsnittsstorleken 3,5 rumsenheter i hela staden.

Folkmängden i Yttre staden ökar från 476 100 till 565 100 invånare mellan 2001 och 2030. Det är en ökning med 89 000 personer, i genomsnitt 3 100 personer per år. Folkmängden i det befintliga bostadsbeståndet är i stort sett oförändrad under hela prognosperioden och hela folkökningen ryms i de nya bostäderna (tabell 2).

Tabell 1 Inre staden

	Befolkning				Bostäder			
	Totalt	Förändring			Totalt	Ny-byggnad	Årlig ökning under 5-års perioden	Boendetäthet
		Totalt	I beståndet byggt-2001	I ny-byggnad				
2001	278800				174200			0,51
2005	289500	10700	-2900	13600	180600	6400	1600	0,51
2010	303100	24300	-3100	27400	187100	12900	1300	0,51
2015	311900	33100	-1700	34800	190800	16700	760	0,51
2020	320300	41500	-1300	42800	194600	20400	760	0,51
2025	327900	49100	-1500	50600	198400	24200	760	0,51
2030	334800	56000	-2500	58500	202200	28000	760	0,51

Tabell 2 Yttre staden

	Befolkning				Bostäder			
	Totalt	Förändring			Totalt	Ny-byggnad	Årlig ökning under 5-års perioden	Boendetäthet
		Totalt	I beståndet byggt - 2001	I ny-byggnad				
2001	476100				232100			0,55
2005	488400	12300	1000	11300	237500	5300	1340	0,55
2010	504300	28200	4200	24000	243500	11300	1200	0,55
2015	518300	42200	2100	40100	251100	19000	1530	0,55
2020	533500	57400	1200	56200	258800	26700	1530	0,55
2025	549400	73300	1500	71800	266500	34400	1530	0,55
2030	565100	89000	1200	87800	274100	42000	1530	0,55

I Yttre staden kommer det att finnas ett behov av 42 000 nya bostäder under prognosperioden, d.v.s. i genomsnitt ca 1 400 bostäder per år.

År 2030 antas att i genomsnitt 2,09 personer bor i varje nybyggd bostad. Motsvarande för beståndet som byggts fram till och med 2001 antas bli 2,1 personer per bostad år 2030 dvs. samma som år 2001. Boendetätheten i hela beståndet blir 2,1 boende per lägenhet år 2030 eller 0,55 boende per rumsenhet. Boendetätheten är högre i Yttre staden jämfört med Inre staden.

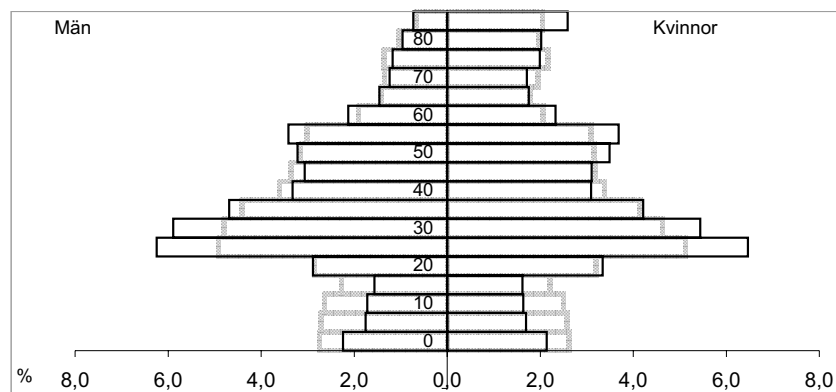
2 Befolkningens åldersstruktur i Inre och Yttre staden

En del av befolkningsökningen härrör från födelseöverskott. Detta bestäms både av fruktsamheten, dödligheten och av åldersstrukturen. Många invånare i fruktsam ålder och få gamla ger stort födelseöverskott, medan få unga och många gamla ger lågt eller negativt födelseöverskott. Befolkningen 20–40 år påverkas av flyttningar i högre grad än övriga åldersgrupper.

Inre stadens befolkningsutveckling och jämförelse med hela staden

Stockholms Innerstad har i dag en mycket ung ”vuxen” befolkning med många personer i fruktsam ålder. Det stora antalet invånare kring 30-årsåldern härrör från 90-talets stora inflyttning av unga människor. Värt att notera är att de kvinnliga pensionärerna är betydligt fler än de manliga (fig 2).

Den unga befolkningen mellan 25–39 år utgör en större del av Inre stadens befolkning än av hela stadens. 40-talisterna är också en större

Figur 2 Åldersstruktur 2001 (skuggad pyramid=hela staden)

andel i Inre staden än i hela staden. I innerstaden finns också en större andel äldre pensionärer över 85 år än i hela Stockholm. Barnen är få i jämförelse med hela staden, skillnaden är större för skolbarnen än för förskolebarnen, vilket beror på att barnfamiljerna ofta, innan barnen nått skolåldern, söker sig till större bostäder i Yttre staden eller i övriga länet.

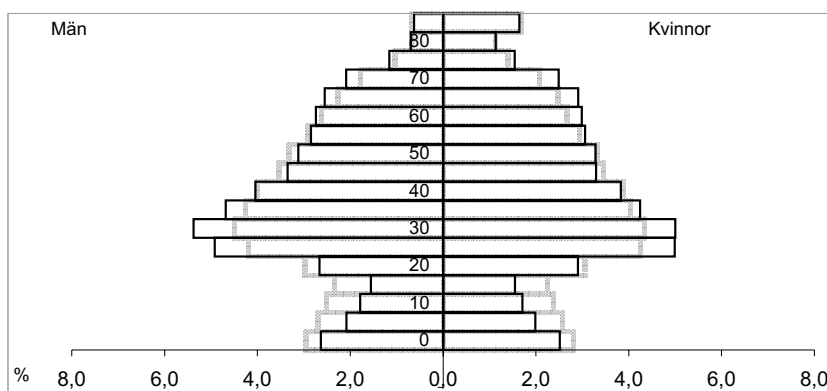
Trots att inflyttningen antas vara lägre i prognosen än under 90-talet bidrar den till att det fortsatt blir många invånare i fruktsam ålder i innerstaden och antalet nyfödda ökar medan antalet äldre pensionärer minskar.

Fram till 2015 har antalet förskolebarn ökat med ca 4 000 barn och grundskolebarnen med ca 4 000 barn. De yngre pensionärerna är nu 6 000 fler till antalet men de äldre är 5 000 färre (fig 3).

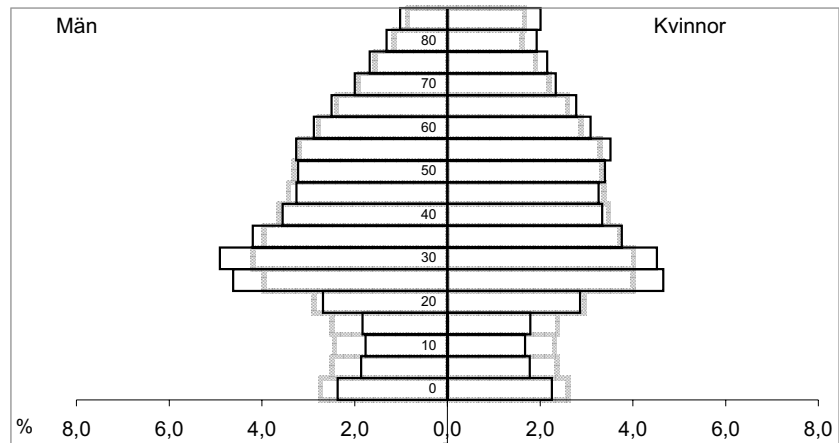
Fortfarande utgör de unga mellan 25 och 39 år en större del av innerstadens befolkning än de utgör av hela stadens, men skillnaden har minskat. Innerstadens befolkning blir äldre, De yngre pensionärernas andel av innerstadens befolkning har ökat.

En minskad inflyttning innebär att ålderspyramiden ”jämnas ut. Åldrandet och barnafödandet får en större betydelse för befolkningsutvecklingen än tidigare.

Antagandet om minskad inflyttning innebär att invånarna i fruktsam ålder i innerstaden nu har slutat öka och därmed upphör också ökningen av antalet barn. Innerstadens befolkning fortsätter att åldras. Andelen invånare som är 55+ är nu en större andel i innerstaden än i hela staden (fig 4).

Figur 3 Åldersstruktur 2015 (skuggad pyramid= hela staden)

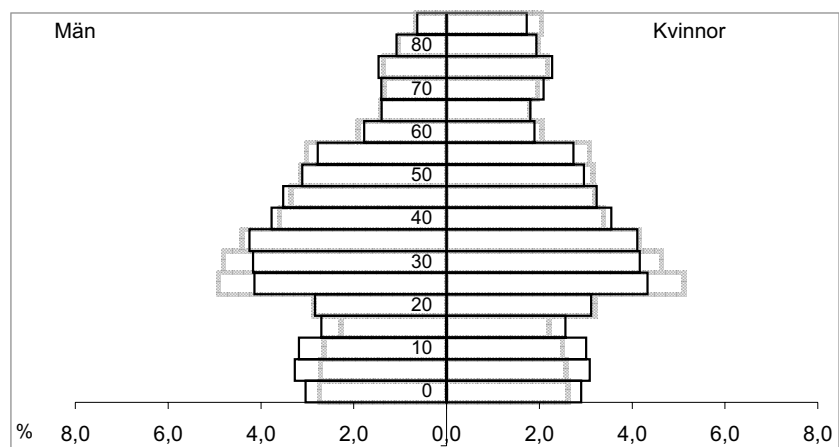

Figur 4 Åldersstruktur 2030 (skuggad pyramid= hela staden)

Yttre stadens befolkningsutveckling, jämförelse med hela stadens

Det som kännetecknar ytterstadens befolkning är många barnfamiljer. Det innebär att andelen förskolebarn och skolbarn samt vuxna i åldrarna 40–50 år är större än i hela staden. Andelen yngre pensionärer är ungefär som i hela staden, medan andelen riktigt gamla över 85 år är mindre i Yttre staden än i hela staden (fig 5).

Även ytterstadens befolkningspyramid jämnas ut. Befolkningen blir äldre, nu är det bara barn och ungdomar som är andelsmässigt större i

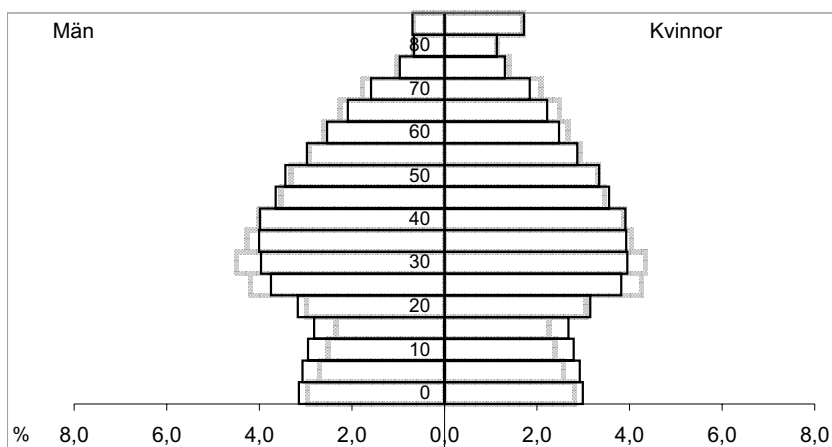

Figur 5 Åldersstruktur 2001 (skuggad pyramid= hela staden)

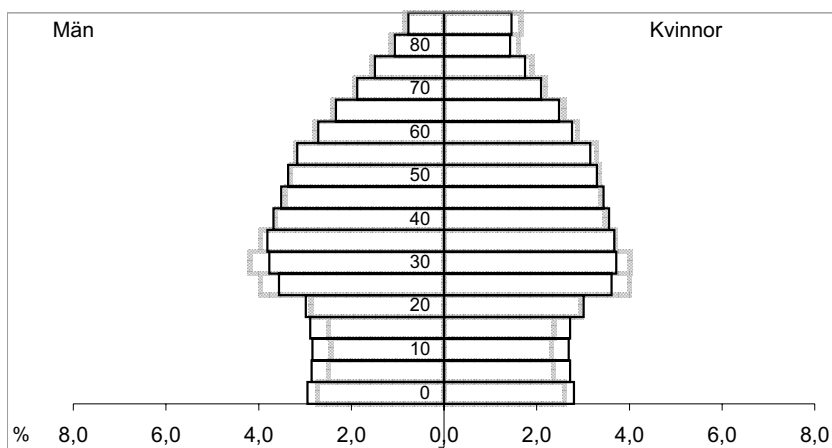
Yttre staden än i hela staden. De äldsta över 80 år utgör nu en lika stor andel av ytterstadens befolkning som av hela stadens befolkning (fig 6).

Antalet barn har ökat måttligt, förskolebarnen är nu 3 000 fler, medan skolbarnen bara ökat med något tusental. De yngre pensionärerna 65-74 år har ökat kraftigt, de är nu 16 000 fler. De allra äldsta över 80 år har under perioden minskat.

Befolkningsstrukturen i ytterstaden närmar sig den i hela staden. Andelen äldre över 55 år har ökat. De allra äldsta som under förra perioden minskade i antal har nu mot slutet av prognosperioden blivit fler igen, men de har ökat mer i Inre staden än i Yttre staden (fig 7).

Figur 6 Åldersstruktur 2015 (skuggad pyramid= hela staden)

Figur 7 Åldersstruktur 2030 (skuggad pyramid= hela staden)

Följande arbetsrapporter redovisas inom "Stockholm 2030":

- 2030:1 God bebyggd miljö – det nationella miljö kvalitetsmålet och dess tillämpning i Stockholm. Diskussionsunderlag. Februari 2002
- 2030:2 Hållbar utveckling och stadsbyggande
- 2030:3 Befolkning och bostadsbyggande i Stockholm – prognos år 2030
- 2030:4 Att leva i Stockholm
- 2030:5 Trafikanalyser för Stockholm 2030 – underlag för att belysa effekten av bebyggelseutveckling, trafikinvesteringar och trängselskatt
- 2030:6 Stockholms ekologiska infrastruktur. Underlag för fortsatt översiktsplanering.
- 2030:7 Recept "stad" – en studie av planeringen för några stadsutvecklingsområden

Följande rapporter har publicerats:

- SBK 2003:1 Mark och planprojekt för arbetsplatser i Stockholms stad
- SBK 2003:2 Sociotophandboken. Planering för det offentliga uterummet med stockholmarna och sociotopkartan.

Dessa rapporter liksom

rapporten "Vision Stockholm 2030" kan beställas från

Stockholms stadsbyggnadskontor

Stadsbyggnadsexpeditionen

Tfn 08-508 26990

Fax 08-508 27398

E-post: jouren@sbk.stockholm.se

Rapporterna finns på stadsbyggnadskontorets hemsida www.stockholm.se/sbk